

IN MEMORIAM

MEVROUW DR A.W. EDELMAN - VLAM (1909-1999), ERELID VAN DE VERENIGING OUD-BENNEKOM

Woensdag 17 februari overleed mevrouw dr Edelman - Vlam, van 1946 tot 1974 werkzaam bij de Stichting voor Bodemkartering (Stiboka). Na haar opleiding sociale geografie aan de toenmalige Gemeente Universiteit van Amsterdam promoveerde zij in 1942 op een proefschrift over een 'Historisch-morfologisch onderzoek van eenige Zeeuwsche eilanden'. Dit proefschrift, waarin de ligging van de kreekruggen in het Oudland van Walcheren, Zuid-Beveland en Schouwen voor de eerste keer systematisch werd gekarteerd en genetisch is beschreven in samenhang met de bedijkings- en occupatie-geschiedenis, maakt al direct duidelijk dat haar wetenschappelijke belangstelling was gericht op het ontrafelen van historisch-geografische vraagstukken gerelateerd aan geologie, geomorfologie en bodemkunde.

Het mag dan ook geen verwondering wekken dat de oprichter van de Stichting voor Bodemkartering, prof. dr C.H. Edelman, spoedig na de totstandkoming van dat instituut mejuffrouw Vlam heeft verzocht bij de Stiboka in dienst te treden teneinde historische achtergrondinformatie ten behoeve van de bodemkartering aan te dragen. Edelman was zich ervan bewust dat de Nederlandse gronden als gevolg van vaak intensieve bodembewerking, drainage en dergelijke, al vroeg sterk door de mens beïnvloed waren. Hierover informatie te verschaffen werd de hoofdtaak van de nieuwe medewerkster.

Haar onderzoek betrof aanvankelijk vooral het bij elkaar zoeken van oude kaarten en het beschikbaar maken voor karteerders van historisch-geografische literatuur. Een eerste nationaal overzicht van de door haar verzamelde kennis culmineerde in 1952 in het verschijnen van een klassiek artikel over de perceelsvormen van Nederland,

samen met de Wageningse sociograaf Hofstee die de maatschappelijke factoren in dat artikel inbracht. Het jaar 1952 was overigens ook van belang wegens het feit dat zij toen met Edelman in het huwelijk trad.

Sindsdien zijn vele artikelen van haar hand verschenen, vaak gezamenlijk met haar echtgenoot. Er kwamen diverse belangrijke case-studies tot stand over de historische ontwikkeling van zandnederzettingen, waardoor een grote lacune in de toenmalige kennis hierover werd opgevuld.

Haar belangstelling voor dit soort nederzettingen heeft zij ongetwijfeld mede opgedaan als lid van de Historische Vereniging Oud-Bennekom. Als bestuurslid heeft zij de vereniging gediend van 21 januari 1949 tot 11 januari 1962. Zij fungeerde als penningmeester van 1951 tot

*Mejuffrouw dr A. Vlam
aan boord van het S.S.
Bennemom in de haven
van Rotterdam op 8
augustus 1950. Rechts:
Job van de Peppel*

1953. Toen zich een ernstige ziekte bij haar echtgenoot openbaarde, trok zij zich uit het bestuur terug. Bij die gelegenheid werd zij benoemd tot erelid van de Vereniging. Dit zal mede hebben samengehangen met het feit dat zij, samen met haar echtgenoot, als hommage aan de vroeg overleden Max van Hoffen, actief heeft bijgedragen aan de totstandkoming van 'Een Veluws Dorp', het welbekende boek over de geschiedenis van Bennekom dat in 1958 verscheen. Hierdoor is Bennekom in de historische geografie lange tijd een van de bekendste en best onderzochte dorpen van

Nederland geweest. De in dit boek gehanteerde aanpak gold vele jaren als een voorbeeldige. De door haar in deze bundel geschreven artikelen mogen ongetwijfeld als een voorlopig hoogtepunt van haar wetenschappelijke carrière worden beschouwd.

Haar interesseveld strekte zich evenwel ook uit over het onderzoek naar plaats- en veldnamen. Gezamenlijk met haar man speelde zij een belangrijke rol bij het stimuleren van het naamkundig onderzoek aan het Bureau voor Naamkunde van de Centrale Commissie van het Nederlands

Volkseigen van de Afdeling Letterkunde van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Thans is dit bureau geïntegreerd in het P.J. Meertens Instituut van deze instelling. Verschillende artikelen van haar hebben over dit onderwerp het licht gezien. In dit verband mag nog worden vermeld dat zij, vanaf de oprichting in 1949, samen met vooraanstaande lieden als de rijksarchivaris A.P. van Schilfgaarde, de rechtshistoricus mr S.J. Fockema Andreae, ir M.M. van Hoffen, drs L.S. Meihuizen, J.D. Moerman, dr W. Roukens en de Wageningse landbouwhistoricus prof. dr B.H. Slicher van Bath, activiteiten ontplooiden in een Toponymische Werkgroep. Deze commissie van de in 1947 opgerichte Studiekring van de Veluwe stelde zich ten doel het toponymisch materiaal van de Veluwe zo volledig mogelijk bijeen te brengen. Voortvloeiend uit deze bezigheden is zij lange tijd lid geweest van straatnamencommissies van een aantal Veluwe gemeenten, waaronder Ede. In die functie heeft zij, door het aanreiken van voorstellen voor historisch verantwoorde namen, een sterk stempel gedrukt op de naamgeving van straten in vele in die jaren nieuw gebouwde wijken in onze gemeente.

Een niet onbelangrijke inbreng had ze bij de naamgeving van de bodemeenheden van 'De Bodemkaart van Nederland schaal 1:50000'. Steeds probeerde ze bodemeenheden te relateren aan plaats- en veldnamen die landschappelijk binnen deze eenheden voorkwamen. We duiden op namen als enk-eerden, laar-podzolen, goor-eerdgronden, drecht-vaaggronden, etc., etc. Voorts had de studie in en van het oude

kadaster haar warme belangstelling.

Na het overlijden van haar echtgenoot in 1963 heeft ze veel moeite gehad om gemotiveerd te blijven. Toch heeft ze ook toen nog interessante studies afgeleverd, zoals het artikel over de historische geografie van Rolde, samen met haar assistente, mevrouw Veldhorst. Haar laatste grote werk verrichtte ze gezamenlijk met H. de Bakker in het boek 'De bodem van Nederland in kleur'. Zij beschreef daarin de historische achtergronden van een groot aantal karakteristieke bodemkundige landschappen. Zij had deze eerder gepubliceerd in het Tijdschrift van de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij.

In 1974, vlak vóór de opkomst van de toegepaste historische geografie (het cultuurhistorisch landschapsonderzoek), heeft zij wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd afscheid genomen. Zij staat aan het begin van het ontstaan van de huidige sectie historische geografie bij het Staring Centrum te Wageningen, het instituut van de Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO) waarin naderhand de Stichting voor Bodemkartering is opgegaan. Zij mag dan ook zeker worden beschouwd als een van de richtinggevende figuren op dit werkerrein. We mogen haar dankbaar zijn voor alles wat zij in Bennekom en daar buiten aan bestuurlijk en wetenschappelijk werk heeft verricht. We herdenken haar persoon en haar prestaties met diep respect.

3 maart 1999

Jelier Vervloet
Schuurhoven 27
6721 SM Bennekom